

21è CICLE DE SORTIDES DE CONÈIXER EL PLA DE L'ESTANY

4a sortida – diumenge 14 de gener de 2024

Centre d'Estudis Comarcals i Centre Excursionista de Banyoles

CRESPIÀ

Forn de calç de Can Llawanera, Roca Barcelona (cingle i font), Pi d'en Llawanera, pou de glaç de Can Manosa, veïnat de Llawanera.

Per al recorregut d'avui ens servirà de base la ruta núm. 7 del llibre *Racones del Pla de l'Estany*, de Pere Llorens Ros, i ens ajudaran a trobar els nostres objectius els rètols i les indicacions del "Sender de llevant" de l'Ajuntament de Crespià.

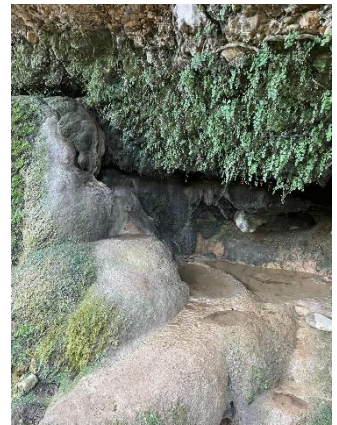
Un cop hem deixat els cotxes a l'alçada de la primera masia del veïnat de Llawanera, Can Costa, comencen a caminar per una pista que va en direcció nord i que entra al bosc fins a trobar-ne una altra, més ampla, que prendrem a la dreta davant d'un extens camp. Ara anem cap al nord-est. En trobar un rètol explicatiu sobre el **forn de calç de Can Llawanera**, deixarem per uns moments la nostra ruta per anar-lo a visitar. El forn està situat al mig del bosc de la Bassa de l'Om, prop de Can Prim del Bosc. És rodó, de 3 m de diàmetre i 4 m d'alçada. Tot el voltant està fet amb pedres i es troba en un estat de conservació regular, amb la paret d'un costat caiguda. Per fer la calç utilitzaven com a materials còdols calcaris com els que podem observar per l'entorn.

Un cop represa la ruta, continuarem travessant els extensos conreus per endinsar-nos tot seguit al bosc, de planer en un principi i més endavant de baixada per una pista pedregosa. Soltadament, se'ns obrirà una finestra entre la vegetació, amb un magnífic **mirador** situat a sobre mateix del cingle. Sota nostre tenim la ribera de Turbany i la de Sant Jaume. I més enllà podem veure diverses carenes de muntanyes, més o menys properes. Seguirem

baixant i, abans d'arribar a les ruïnes de Cal Xic, deixarem el camí per anar cap a l'esquerra a buscar una escala que ens ajudarà a salvar el marge. De baixada, alternant camins i corriols, tot mirant d'esquivar una esllavissada de fa pocs anys i després de creuar el pontet d'una ribera de Sant Jaume sense aigua, arribarem a **Roca Barcelona**. En algun punt d'aquest curt descens, haurem deixat el terme de Crespià per trepitjar el de Cabanelles, ja pertanyent a l'Alt Empordà.

Roca Barcelona és un indret ombrívol i fred. Hi destaca un cingle rocós, estratificat i de tonalitats vermelloses, amb senyals d'escorrenties d'aigua. L'erosió provocada per la confluència de les dues riberes, la de Turbany i la de Sant Jaume, ha tingut un paper important a l'hora d'anar configurant aquest espai espectacular, que té la bellesa afegida d'un conjunt d'estalactites i estalagmites encara en degoteig constant. A sota del cingle baumat, i a la riba dreta de la ribera de Turbany (també eixuta), hi podem veure la **font de Roca Barcelona**. La seva aigua procedeix de degoters de la penya que es van recollint en una basseteta natural on s'ha col·locat un broc de ferro. Sol rajar poc. Un plafó col·locat fa pocs anys ens explica les característiques geològiques i els detalls botànics d'aquest espai.

Deixarem l'obaga de Roca Barcelona i tornarem a la pista. En lleugera pujada i en direcció nord, sortirem de la clotada i arribarem a un espai agrícola. Anirem vorejant la riera fins a trobar al cap de poc un camí a l'esquerra, que seguirem per travessar-la. Un xic més amunt deixarem l'accés a Can Rocasses per enfilat aviat una pujada pedregosa que ens retornarà a un camí que ja hem fet anteriorment, i que prendrem a la dreta. Seguirem aquesta pista principal en direcció oest fins a arribar a la carretera d'Espinavessa. Marxarem cap a l'esquerra per aquest vial uns cent metres i ens desviarem a la dreta, tot baixant pel bosquet de Cal Nas de Gos fins a sortir-ne i arribar a la plana de Crespià.

Som a la pista que ve del poble i que ens ha de dur altre cop cap al veïnat de Llavanera, passant primer per Cal Cassó i després per l'Hostal Nou, on actualment hi ha una casa de turisme rural. Quan hi serem, ens desviarem una estona de la ruta per agafar un trencall a la dreta on hi ha una cadena que ens fa palès que som en una finca privada. Cal, per tant, respectar l'entorn i no sortir d'un camí que, tot vorejant les nogueres, en uns 100 metres ens acostarà al **Pi d'en Llavanera**, situat en un extrem del camp del Pi, i ben bé al costat del Merler, o torrent de Crespià. Aquest pi de llei (o també pi pinyer o pi pinyoner, entre d'altres denominacions possibles per a un mateix tipus de planta), que de ben segur ens sorprendrà per la seva forma i grandiositat, està relacionat en el llibre *Arbres Monumentals, 161 plantes d'anomenada del Pla de l'Estany*. Una mica abans de 1995, any en què va sortir publicat el llibre, l'arbre mesurava 17 metres d'altura, 3,15 de soca i 16 d'una brancada que podem veure força inclinada cap a migdia.

Retornem a la pista que havíem deixat per acostar-nos a aquest arbre singular i la seguim en direcció est. No trigarem gaire, però, a tornar a desviar-nos de la ruta que ens està duent de tornada al veïnat de Llavanera, ara per anar a visitar el **pou de glaç de Can Manosa**. Haurem de caminar una mica més d'un quilòmetre per arribar a aquest pou, de petites dimensions i en força mal estat, construït entre els segles XVII-XVIII, èpoques en què el comerç del gel es va expandir. Situat a tocar de les ruïnes de Can Manosa i al costat d'una pista forestal, també és conegut com a pou del Noguer, o de Trasdebosc segons

els habitants del veïnat de Caselles de Vilert, situat a l'altra banda del bosc. Trobareu més detalls de les seves característiques en el llibre *Foc, terra i aigua. Fornes rajolereries i pous de glaç del Pla de l'Estany*.

Desfarem camí per retrobar la ruta que, ara sí, ens acostarà al **veïnat de Llavanera**. Tot passant pel voral de la carretera d'Espinavessa per anar cap al punt on tenim els vehicles, anirem trobant a la nostra esquerra alguns dels masos que havien format el nucli antic del veïnat: Can Marcó, Can Llavanera (emplaçada damunt d'un lleuger pendent i orientada a ponent), Can Sagué i Can Costa, la situada més cap a l'est i que ha estat restaurada

conservant algunes de les característiques originàries de l'antic edifici. Al costat té les quadres, que també han estat restaurades i una cabanya petita. El nom del veïnat és degut a la importància que va tenir en temps reculats la casa pairal de Can Llavanera, que era propietària de les masoveries del voltant i que amb els anys es van anar venent (com va ser el cas, entre d'altres, de Can Marcó, Can Sagué i Can Costa). Tot i que hi ha indicis de l'existència de Can Llavanera (per la tipologia constructiva de la part inferior de l'edifici) que la poden remuntar al segle XII, el document més antic conegut on s'esmenta és de 1407, quan la masia estava sota el domini feudal del monestir de Banyoles. A principis del segle XV, en un moment de plenitud econòmica, aquesta casa pairal disposava d'una mesura pròpia per mesurar grans: la Mesura Censal de Llavanera. La casa va quedar en desús cap als anys setanta del segle passat, però posteriorment ha tornat a estar habitada. El veïnat també s'ha anat ampliant amb la construcció de nous habitatges.